

157. Ludányhalászi, Határ-dűlő

(Nógrád megye) B, N, Á, Kö

2001. március 12–14. között szennyvízberuházást megelőző terepbejárást végeztünk. A tervezett nyomvonalat bejárva a Ludányhalásziból Nógrádszakál felé vezető országút bal oldalán, az út és a vasút között magasodó dombháton, az Ipoly menti teraszon 500–600 méter hosszan bronzkori és középkori (12–14. századi) lelőhelyet lokalizáltunk. A kerámiaanyag igen intenzíven jelentkezett a friss szántás felszínén.

Augusztus–szeptemberben föltártuk a kb. 500 m hosszú lelőhely nyomvonalba eső szakaszát. A vizsgált terület D-i részén sikerült feltárni egy középkori útrészletet és a pilinyi kultúrához tartozó objektumokat. Az egyik kisméretű gödörbe egy urnát helyeztek, de sem benne, sem körülötte nem találtunk hamvakra utaló jeleket. A lelőhely ugyanezen részén egy olyan gödröt is sikerült kibontanunk, amelybe egy szájjal lefelé fordított, 13. századi fenékbélyeges fazekat rejtettek el. A fazékban egy szárnyas maradványait találtuk meg. A lelőhely északi részén 3 Árpád-kori gödröt találtunk, illetve népvándorlás kori és késő bronzkori járósinteket.

Az ásatáson részt vett Oravecz Dóra, Parditka Györgyi régészhallgató (SZTE), Csóri Zsuzsa (DTE).

TANKÓ KÁROLY

158. Maglód határa

(Pest megye) Sza, A, Á, Kk

Régészeti terepbejárást végeztünk az M0 autópálya nyomvonalán Gyál közigazgatási határától a 31. sz. főútig; 4–500 méter (lelőhely-lehatárolásoknál néha 7–800 m) szélességben. Az M0 autópálya délről kerüli meg Vecsés nagyközséget, majd Vecsés és Üllő között fordul É felé, ahol Ecser és Maglód között halad tovább a 31. sz. főútig. Területünkön 14,1 km hosszú az M0 autópálya bejárt nyomvonala. Ehhez kapcsolódóan a Vecsés és Üllőt ÉK-ről és K-ről elkerülő 4. sz. főút nyomvonalát is bejártuk 12,5 km hosszúságban. A teljes nyomvonalhosszon 2,84 km-t erdő borított, és 1,12 km-t gázos elvadult növényzet fedett.

Maglód határában egy avar, szarmata és Árpád-kori leletekkel jelzett telepnyomot (1. sz. lh.), valamint egy szarmata, Árpád-kori és késő középkori leletekkel jelzett telepnyomot (2. sz. lh.) regisztráltunk. A leletek a ceglédi Kossuth Múzeumba kerültek.

TARI EDIT

159. Magyarbóly határa

(Baranya megye) B

Az M6-56 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonalának Baranya megyei szakaszán két részletben, 2001. április 10.–május 11. és október 8–18. között végeztünk terepbejárást. A területet a nyomvonalon 100–100 méteres sávban jártuk be, illetve adott esetben a lelőhely teljes kiterjedését meghatároztuk. A kijelölt terület 77,9%-át si-

került bejárni, a többi rész erdő, mocsár, gyeppel miatt járhatatlan volt.

A falu határában, a nyomvonal 525. és 527. pontjai között egy dombtetőn 200×200 m kiterjedésű őskori (mészbetétes kultúra) telepnyomot regisztráltunk (38. lh.).

A leletek a Janus Pannonius Múzeum gyűjteményébe kerültek.

KÁRPÁTI GÁBOR

160. Magyarszék, Grundfrauäcker, Malom-dűlő

(Baranya megye) B

A lelőhely (Magyarszék 9. sz. lh.) a belterülettől 600–800 m-re, a barátúri úttól közvetlenül É-ÉK-re, egy ÉNY-DK-i irányú villanyvezeték alatt, illetve attól Ny-ra és K-re, egy ÉNY-DK-i irányú dombhát K-i lejtőjén helyezkedik el. A lelőhelyen L-alakban, NY-K-i irányban 150 m, É-D-i irányban 100 m hosszan találtam edénytöredékeket (mintegy 6000–7000 m²-es területen). Az L-alak sarokpontjain három, feketésszürke, hamus elszíneződést észleltem a felszínen.

A 2001. március 14–18. között végzett négyzethálós felmérés és a szondázó ásatás célja a lelőhely felszínén érzékelhető objektumainak pontos rögzítése, a lelőhely pontos határainak meghatározása és a kutatóárkos szondázással legalább egy objektum feltárása volt.

A lelőhelyet célirányosan, több négyszög egymáshoz illesztésével mértük fel. Az egyes négyszögekben viszonylag nagyszámú leletet, túlnyomórészt az urnamezős kultúrához sorolható kerámiát találtunk. A leletanyag közül kiemelkedik egy nyitott, elhegyesedő végű bronzkarperec, kőbalta és egy fűvócsó töredéke. A négyszögek átvizsgálása után átgeréblyéztük őket. Ennek két oka volt, egyrészt így további leleteket gyűjtöttünk össze (a teljes anyag 0–10 %-át lehetett még így összeszedni), másrészt így az összetaposott területet állítottuk helyre a mezőgazdasági termelés számára.

Az egyik korábbi objektumfolt helyén, ahol legsűrűbb volt a felszínen található leletanyag, két, egymásra merőleges kutatóárkot nyitottunk. Az I. kutatóárkokban nem találtunk értékelhető régészeti jelenséget. A II. kutatóárkokban egy sekély gödröt és egy nagyobb objektum (ház?) részletét tártuk fel. Az utóbbi objektumnak csak a K-i részén fogtunk meg a szűztalajba jobban bemélyedő részt.

Összesen 3625 m² területet mértünk fel 5×5 m-es négyzethálós módszerrel. A lelőhely határait Ny-i, É-i irányban nem tudtuk megállapítani. D-i és K-i irányban a leletanyag számának csökkenése a lelőhely határának közelségét sejteti. Az értékelés szerint a DNy-on és ÉK-en kijelölt négyszögekben sikerült bizonyos objektumok helyét megállapítani, amit a II. kutatóárkokban feltárt I–II. objektum is igazol. A felmérésről leletszám és leletsúly eloszlási térképeket, diagramokat, táblázatokat készítettünk, amelyek jól tükrözik a fent elmondottakat.

A feltárt telepobjektumok alapján megállapíthatjuk, hogy a telep igen lekopott, lepusztult, a domb tetejéhez

közel igen sekélyek az objektumok. Újabb mélyszántások, talajlazítások 1–2 év alatt elpusztítják a település maradványának nagyobb részét. Ezért sürgős leletmentés menthetné meg legalább a telep egy részét.

A munkában részt vettek Mészáros Szilvia, Molnár László, Szőke Gábor, Végh Tibor, Huszár Ambrus régésztechnikusok.

GALLINA ZSOLT

161. Magyarszék határa

(Baranya megye) R, B, Ró, Á, Kk

A régészeti topográfiai munkálatokat a Kulturális Örökség Igazgatósága megbízásából és támogatásával végeztem 2001. február–márciusban. A terepmunkát a szakirodalmi tevékenység, a régi lelőhelyek összegyűjtése, azonosítása előzte meg. Ennek során 7 régészeti lelőhelyet különítettünk el.

Magyarszék területe 2880 ha. Ennek mintegy 40–50%-a mezőgazdaságilag művelt. E területeken tudunk régészeti terepbejárást végezni. Ez főleg Magyarszék középső, nyugati (Németszék) és keleti részét, valamint É-i sávját jelentette, a déli rész nem járható. A mezőgazdaságilag művelt és járható terület mintegy 98%-át bejártuk. Összesen 24 lelőhelyet találtunk. Így összesen 31 lelőhelyet regisztráltunk Magyarszék belterületén.

A település határát 3 régi, 1929 előtti falura (Magyarszék, Németszék, Kishertelend) bontva vizsgáltuk. A lelőhelyek túlnyomó része a németszéki határban helyezkedett el. A magyarszéki határban kevés és kis kiterjedésű lelőhelyet leltünk. Kishertelenden egy bizonytalan régi lelőhely (7. sz.) kivételével nem találtunk régészeti lelőhelyet. Ez utóbbi részben az itt levő viszonylag kevés járható területnek, másrészt tájféldrajzi adottságoknak, ártereknek, meredek dombhátnak is köszönhető. A lelőhelyek túlnyomó része az egykori vízfolyásoktól kissé távolabb, 300–500 m-re, lapos dombháton terült el (8., 18., 20–29. sz.). Kis részük a lankás lejtők alsó részén, a vízfolyásoktól 100–200 m-re helyezkedett el (19., 30–31. sz.). Dombtetőkön, gerinceken, vizektől 500 m-nél távolabbi helyeken nem találtunk lelőhelyet. Feltűnő, hogy a vizek partján, ártereken sem került elő lelőhely. Ez részben az árvizek kultúrrejteget betérítő, feltöltő hatására is visszavezethető.

A régészeti lelőhelyek kincskeresők által eddig bolygatatlanok, azonban szinte valamennyit az intenzív mezőgazdasági művelés, többségét pedig az erózió veszélyezteti. Különösen érvényes ez a 9. sz. lelőhelyre.

A gyűjtött leletanyag a pécsi Janus Pannonius Múzeumba került.

GALLINA ZSOLT

162. Makó határa

(Csongrád megye) Sza, N, Kö

2001. március 20. és október 30. között végeztük el az M43 autópálya nyomvonalának 3–35. km közötti sza-

kaszának terepbejárását. A kutatási területet a megbízóval (Nemzeti Autópálya Rt.) egyetértésben 200 m széles sávban határoztuk meg, nem tekintettük feladatunknak a lelőhelyek teljes nagyságának meghatározását.

Makó határában 6 lelőhelyet (9–13., 19. lh.) regisztráltunk a nyomvonal bejárása során. Közülük három (9–10., 12. lh.) késő szarmata-kora hunkori, kettő (11., 19. lh.) szarmata, egy pedig (13. lh.) középkori.

A munkában részt vettek Bende Lívia, Lőrinczy Gábor, Türk Attila régészek, a Móra Ferenc Múzeum régésztechnikusai, valamint szegedi régészhallgatók.

SZALONTAI CSABA

163. Maráza, Régi csárda

(Baranya megye) R, B, Ró

Az M6-56 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonalának Baranya megyei szakaszán két részletben, 2001. április 10.–május 11. és október 8–18. között végeztünk terepbejárást. A területet a nyomvonalon 100–100 méteres sávban jártuk be, illetve adott esetben a lelőhely teljes kiterjedését meghatároztuk. A kijelölt terület 77,9%-át sikerült bejárni, a többi rész erdő, mocsár, gyepterület miatt járhatatlan volt.

A fent megjelölt lelőhelyen (28. sz.) dombtetőn őskori (késő rézkor, kora bronzkor) és római kori település nyomát találtuk.

A leletek a Janus Pannonius Múzeum gyűjteményébe kerültek.

KÁRPÁTI GÁBOR

164. Maroslele határa

(Csongrád megye) U, B, V, N, Á, Kk

2001. március 20. és október 30. között végeztük el az M43 autópálya nyomvonalának 3–35. km közötti szakaszának terepbejárását. A kutatási területet a megbízóval (Nemzeti Autópálya Rt.) egyetértésben 200 m széles sávban határoztuk meg, nem tekintettük feladatunknak a lelőhelyek teljes nagyságának meghatározását.

A Maroslele-Pana néven ismert régészeti lelőhely 100 méterre fekszik a Ny felől futó Hódtó-Nagyfa összekötő csatorna és az északi oldalán folyó Szarazér-Porgány főcsatorna által befogott magas dombháton. Neolit, kora vaskori, népvándorlás kori és Árpád-kori települések nyomait regisztráltuk (2. lh.). A Maroslelelelől Hódmezővásárhely felé vezető 4414 sz. országút jobb oldalán, a falu végét jelző táblától 200 méterre É felé, a környezetéből 1 méterre kiemelkedő É-D irányú dombháton neolit, kora bronzkori, Árpád-kori és késő középkori településekre utaló leletanyagot gyűjtöttünk (3. lh.). A nyomvonal 29+300 km szelvényében egy egykori földút bejárójának környékén két helyen is őskori (bronzkori) és középkori cserepeket találtunk (4. lh.).